

حرفه حسابرسی و سیر تحولی نظارت مستقل

متن سخنرانی مهم رئیس هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهام عام آمریکا، که در ملبورن استرالیا، در مارس سال ۲۰۰۹، یعنی شروع بحران اقتصادی جهانی، ایراد شده است.

مقدمه

در شرایطی که هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام^۱ و دیگر سازمانهای نظارت مستقل بر حسابرسی، اختیارات محدودی دارند، یعنی نظارت بر حسابرسان واحدهای بامناف عام معین؛ ولی بحران فعلی اقتصاد جهانی، نقش حیاتی حسابرسان در کارکرد مؤثر بازارهای مالی و نظام انتظامبخشی مالی^۲ را نشان می‌دهد.

ابتدا با بررسی نقش حسابرسی و نظارت بر حسابرسان به نیابت از سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی، به نقش هیئت نظارت در این فضای گسترده‌تر، گریزی می‌زنم. وقتی بازارها پرتلاطم هستند، باید اثربخشی ابزار موجود برای حفاظت از بازارها و سرمایه‌گذارانشان را ارزیابی کنیم؛ به‌ویژه ابزاری که همین اواخر در اختیار ما قرار گرفته‌اند. سپس درباره حرکت دنیا به سمت نظارت مستقل بر حسابرسان بحث می‌کنم که از سال ۲۰۰۲، روند آن شتاب بیشتری گرفت. همچنین، رهیافتهایی از یافته‌های بازرسان هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، و پیامدهای آن یافته‌ها در وضعیت فعلی کیفیت حسابرسی را با شما در میان می‌گذارم.

نظارت بر حسابرسی در محیط فعلی

اکنون زمانی است که همه ما باید هشیار باشیم. از وقتی که اولین نشانه‌های بحران نمایان شد، شاهد افت شدید ارزش بازار و کاهش نقدینگی در سراسر دنیا بوده‌ایم. شاهد بودیم که این بحران پیش از سرایت به محصولات و بخش‌های مختلف مالی، از وام رهنی بدون پشتوانه^۳ شروع شد و تا محصولات تبدیل شده به اوراق بهادار^۴ گسترش یافت. کاهش ارزش بازار، باعث تردید به قضاوت مدیران، کفایت الگوهای مدیریت ریسک، و شکافهای ممکن در چارچوب انتظام‌بخشی شده است. همچنین، بحران فعلی از تعداد روبه‌رشد تقلب‌های مالی عجیب پرده برداشت که برخی از آنها ابعادی جهانی داشت.

در مؤسسه‌های مالی، که از جهت‌های بسیاری محور بحران فعلی بوده‌اند، همچنان این نگرانی وجود دارد که آیا تمام ضررهای مالی شناخته شده‌اند یا خیر، و این که شاید بسیاری از این مؤسسه‌ها با توجه به ضررهای فعلی و آینده، سرمایه کافی برای تداوم فعالیت نداشته باشند. از بین رفتن اعتماد متقابل و ازدست رفتن سرمایه، گریبان برخی مؤسسه‌ها از جمله بی‌راشترنز (Bear Stearns) و لمن برادرز (Lehman Brothers) را گرفت و ارزش سهام بسیاری از مؤسسه‌های بانکی، با وجود بالابودن میزان سرمایه قانونی گزارش شده، سیر نزولی طی کرد.

کاهش بهای سهام ناشی از تردید سرمایه‌گذاران، نشان از این واقعیت دارد که پیش از این در طول زندگی، شاهد این میزان از مشکل در نظام بانکداری نبوده‌ایم. در پرتو این پیشرفت‌ها، رهبران دولتی، مقرراتگذاران، مشارکت‌کنندگان بازار، و حساب‌برسان، افزون‌بر بحران موجود، بر لزوم راهکارهای بلندمدت و مدبرانه متمرکز هستند. مقرراتگذاران سراسر دنیا، در همکاری با دولت‌ها به دنبال راهکارهایی برای رفع نقاط ضعف بخش‌های مالی مربوط به خود هستند.

در ایالات متحده، با تزریق سرمایه به بانکها و کشف سازوکارهایی برای حذف داراییهای «سمی»، در حال حرکت به سمت ترمیم اعتماد در بازارها هستیم. در عین حال، خط‌مشی‌گذاران باید به نقاط ضعف ساختارهای انتظام‌بخشی که در این بحران مشخص شدند، توجه ویژه‌ای داشته باشند.

بحران مالی فعلی، فرصتی تاریخی را در ایالات متحده و وجود آورده تا هرچه سریع‌تر تصمیم‌های دشوار لازم برای تقویت چارچوب انتظام‌بخشی گرفته شود؛ چیزی که در سایر کشورها هم ممکن است صادق باشد.

باید به شکافهای نظارتی و مسئولیتهای انتظام‌بخشی تکراری توجه شود. شاید بتوان راهکارهای مستمر و پیاپی برای رفع این مشکلات اجرا کرد (البته نگاهی جامع به رویکرد انتظام‌بخشی ایالات متحده شانس بهتری برای ارائه راهکار بلندمدت در اختیارمان می‌گذارد که کار طاقت‌فرسای است). افزون‌بر این مشکلات ملی، بازارهای جهانی شده، به وجود چارچوب بهتری، همراستا با هدفهای نظارتی و در جهت افزایش همکاری و تعاون بین ناظران مالی سراسر دنیا، نیاز دارد. برای پشتیبانی از همکاری بین سازمانهای نظارتی کشورها، کارهای بیشتری باید صورت گیرد. دیگر زمان آن نیست که خود را محدود به داخل مرزهای کشور کنیم.

این مسئله برای نظارت بر حساب‌برسان هم صدق می‌کند، و سازمانهای نظارت بر حساب‌رسی باید خود را با شرایط حال حاضر تطبیق دهند. بدین منظور، هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام به بررسی پیشرفت‌ها و متناسب با آن به تغییر در برنامه‌های خود ادامه می‌دهد، و در عین حال، با مقرراتگذاران و استاندارداردگذارانی که همکاران هستند، مؤسسه‌های حساب‌رسی که بر آنها نظارت داریم، شرکتهای سهامی عام و سرمایه‌گذاران، در ارتباط هستیم. برای مثال، در پایان سال ۲۰۰۸، در واکنش به برخی ریسک‌های جدی و فزاینده در محیط حساب‌رسی، کارکنان هیئت یک هشدار رویه حساب‌رسی^۵ منتشر کردند تا حساب‌برسان توجهشان را به سمت حوزه‌هایی ببرند که ریسک حساب‌رسی بالایی داشتند و اقدام مناسب را متعاقب آن انجام دهند. برخی از این حوزه‌ها عبارت بودند از: اندازه‌گیری ارزش منصفانه، چالش‌های مرتبط با کاهش ارزش، و تصمیم‌گیری درباره تداوم فعالیت.

اهمیت اعتماد سرمایه‌گذار: نقش حساب‌رسی

نقش حساب‌برسان مستقل از مدت‌ها پیش، یکی از مؤلفه‌های مهم در تضمین یکپارچگی بازارهای مالی و حفاظت از سرمایه‌گذاران بوده است. در سالهای اخیر، حساب‌رسی به عنوان

براساس قوانین کمیسیون بورس و اوراق بهادار، باید از سوی حسابداران عمومی مستقل حسابرسی شوند. همچنین بسته به ماهیت واحد تجاری، این حسابرسان در خصوص کنترل‌های داخلی حسابداری و رویه‌های ایمن‌سازی اوراق بهادار واحدهای تجاری نظارت شده، خدمات اطمینان‌بخشی ارائه می‌کنند.

مجدد اشاره می‌کنم که در دهه ۱۹۹۰ از حسابداران خواسته شد تا کارشان را ارتقا دهند و نظام مالی را امن‌تر کنند. در سال ۱۹۹۱، در واکنش به بحران وام و پس‌انداز دهه گذشته، کنگره امریکا قانون بهبود سازمان فدرال بیمه سپرده‌ها (FDIC)^۸ را تصویب کرد. براساس یکی از بندهای این قانون، حسابرسان باید گزارش‌های گسترده‌تری به مقرراتگذاران بانکی ارائه کنند. این گزارش‌ها، اطلاعاتی درباره صورتهای مالی و نظامهای کنترل داخلی سازمانهای بانکداری بزرگ تضمین شده از سوی دولت مرکزی را شامل می‌شود.

قانون ساربنز-آگسلی مصوب سال ۲۰۰۲ (بخش ۴۰۴)، حسابرسان را ملزم می‌کند تا نظرشان را درباره کنترل داخلی ناظر بر گزارشگری مالی در شرکت‌های سهامی عام بزرگ ارائه دهند، که این قانون نیز نقش حسابرسی را گسترده‌تر می‌کند. همین قانون به تشکیل هیئت نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام منجر شد. این هیئت یک نهاد نظارتی است که مأموریتها و برنامه‌هایش به افزایش اعتماد به حرفه حسابداری عمومی میانجامد. این ساختار نظارتی که شامل ثبت‌نام، بازرسی، اجرای احکام و تدوین استانداردها است، نظارت بر حرفه حسابرسی را به کلی تغییر داد.

امروزه بیش از هر زمان دیگری سرمایه‌گذاران، بستانکاران، سازمانهای دولتی، کنگره و سایر سازمانها به دنبال حسابرسی می‌گردند تا اطلاعات مالی گزارش شده مؤثر در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران را بررسی و تأیید کنند، تا سرمایه‌گذاران در سراسر دنیا بتوانند تصمیم‌های مناسبی بگیرند که باعث به حرکت درآمدن بازارهای اوراق بهادار می‌شود.

وقتی مشکلاتی مرتبط با صحت برخی گزارشهای مالی کارگزاران بورس سر باز کرد، کمیسیون بورس و اوراق بهادار، اجازه اجرای یکی از الزامهای قانون ساربنز-آگسلی را صادر کرد که براساس آن، کارگزاران بورس برای تأیید صحت صورتهای مالی سالانه خود باید از حسابرسان عضو هیئت

یکی از حلقه‌های حیاتی در زنجیره گزارشگری مالی شناخته شده‌است. با بیان مثالی از امریکا، نحوه افزایش اهمیت نقش حسابرسی در این سالها را بیشتر باز می‌کنم.

در تاریخ بشر، همواره وجود حسابرسی اعتمادپذیر و صادقانه، امکان فعالیت تجاری بین دو غریبه را ممکن ساخته است؛ حتی اگر آن دو با هم فرسنگها فاصله داشتند. برای مثال، بیش از ۱۰۰ سال پیش، حسابرسان در ایالات متحده، ارائه گزارش درباره وضعیت سرمایه‌گذاری مؤسسه‌های خارجی در امریکا، به خصوص مؤسسه‌های بریتانیایی را شروع کردند. با افزایش سرمایه‌گذاران در بازارهای امریکا، جلب اعتماد عمومی به اطلاعات مالی شرکت‌های تجاری، اهمیت بیشتری پیدا کرد. در نتیجه، استفاده از حسابرسان مستقل در اوایل دهه ۱۹۰۰ افزایش یافت و تا زمان تصویب قانون اوراق بهادار در سال ۱۹۳۳، ۸۵ درصد شرکت‌های پذیرفته‌شده در بازار بورس نیویورک از سوی حسابداران عمومی مستقل^۷ حسابرسی می‌شدند.

وقتی کنگره امریکا به دنبال تصویب قوانین اوراق بهادار در سالهای ۱۹۳۳ و ۱۹۳۴ بود، اطلاع داشت که تمایل سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در بازار اوراق بهادار غیرشخصی، به میزان اعتماد آنها به اعتمادپذیری اطلاعات مالی منتشرشده از سوی شرکتها بستگی دارد. برای کاهش ترس از دست دادن سرمایه، به دلیل اتکا به اطلاعات غلط، و در نتیجه ترغیب سرمایه‌گذاری در صنایع ملی، قانون اوراق بهادار مصوب ۱۹۳۳ و قانون بورس اوراق بهادار مصوب ۱۹۳۴، شرکت‌های سهامی عام را ملزم کردند که خط‌مشیها و رویه‌های حسابداری و صورتهای مالی آنها به‌وسیله حسابرسان مستقل و بی‌طرف حسابرسی و گواهی شود.

این قوانین کارساز بودند و بازارها جانی دوباره گرفتند. در ایالات متحده نیز مانند بسیاری از کشورها، نقش حسابرسی در این سالها متناسب با بازارهای مالی و مقررات مالی رشد کرده است. امروزه، حسابرسان افزون‌بر حسابرسی صورتهای مالی سالانه، گزارشهای فصلی شرکتها را پیش از ارسال برای کمیسیون بورس و اوراق بهادار، بررسی می‌کنند. افزون‌بر شرکت‌های سهامی، کارگزاران و معامله‌گران و برخی از واسطه‌های بازار نیز باید اطلاعات مالی خود را ارائه دهند که

برداشتند که حیثیت حرفه حسابرسی را لکه‌دار کرد؛ حرفه‌ای که به‌زعم سرمایه‌گذاران، باید چشم‌بینای آنها در تضمین درستی گزارشهای مالی باشد.

از این رو، در طول چند ماه، قانون ساربنز-آکسلی تصویب شد. تشکیل هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، الگوی خودانتظامی حرفه حسابرسی را با نظام نظارت مستقل جایگزین کرد. این تغییر ناشی از این دغدغه بود که الگوی خودانتظامی حرفه حسابرسی با روند روبه‌رشد مردم‌نهادشدن نظام مالی امریکا همگام نبود و به‌طور طبیعی، اتکا به حسابرسی را به‌عنوان بخشی حیاتی در درستی این نظام افزایش داد.

پدیده جهانی: دورنمای نظارت بر حسابرسی در سراسر جهان

ایالات متحده تنها کشوری نبود که در سالهای ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۲ طعم رسواییهای شرکتی و **قصورهای حسابرسی**^{۱۳} درخور توجهی را چشید. این رسواییها باعث شدند نظام بررسی همپیشگان حسابرسان، اعتبارش را در سراسر دنیا از دست بدهد و حرکتی جهانی به سمت تشکیل سازمانی برای نظارت مستقل بر حسابرسی در کشورهای سراسر دنیا شروع شد که تا به امروز ادامه دارد.

امروزه، کشورهای زیادی نهادهای نظارتی مستقل تشکیل داده‌اند که مسئول نظارت بر مؤسسه‌های حسابرسی فعال در حوزه‌های گزارشگری آنهاست. الگوهای عملیاتی برای این ساختارهای نظارت بر حسابرسان، فرق دارد. در برخی کشورها، ساختار آنها مشابه ساختار هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام است، که یک نهاد مستقل و مجزا است و از سوی یک سازمان دولتی مانند کمیسیون بورس و اوراق بهادار، بر آن نظارت می‌شود. در چند حوزه گزارشگری دیگر، نظارت بر حسابرسان بخشی از وظایف گسترده مقرراتگذار بازارهای مالی است؛ مانند **کمیسیون سرمایه‌گذاری و اوراق بهادار استرالیا**^{۱۴}.

براساس تجربه هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام در همکاری با هم‌تایان خارجی در بازرسیها، با قدرت اجرایی مناسب و کارکنان توانمند، هر دو الگو امکان نظارت اثربخش را فراهم می‌کنند.

در پی رشد تعداد نهادهای ناظر بر حسابرسی، **همنشینی ثبات مالی**^{۱۴} و سایرین، نهادهای نظارتی تازه‌تأسیس را به همکاری

نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام استفاده کنند. کنگره در حال بحث بر سر گسترش برنامه‌های بازرسی و اجرای احکام هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام است، که این حسابرسان را هم شامل می‌شود.

باید گفت که در برخی کشورها، نقش نهادهای **نظارت مستقل بر حسابرسی**^{۱۵} فراتر از نظارت بر حسابرسان شرکتهای سهامی عام است و حسابرسان سایر سازمانهای مرتبط با منافع عمومی را در بر می‌گیرد.

چه عواملی باعث حرکت به سمت نظارت مستقل در ایالات متحده شد؟

نظارت مستقل اجباری بر حسابرسان، واکنش طبیعی نهادهای انتظام‌بخشی به گسترش بازارهای سرمایه و نیز «مردم‌نهادشدن» این بازارها به سبب روند روبه‌رشد مشارکت خانوارها در بازار سرمایه بود (بسیاری از افراد از طریق برنامه‌های مشارکت تعریف‌شده در محل کار، به سرمایه‌گذار تبدیل شدند).

امروزه در ایالات متحده، بیش از ۵۲/۵ میلیون خانوار (برابر ۴۵ درصد کل خانوارهای امریکایی) به‌واسطه صندوقهای سرمایه‌گذاری مشترک وارد بازارهای اوراق قرضه و سهام شده‌اند. ۱۰ الگوی سرمایه‌گذاری مشابهی در استرالیا نیز رخ داده است که افزایش این سرمایه‌گذاری مانند امریکا از دهه ۱۹۹۰ شروع شد که یکی از دلایل آن، رشد مشارکت تعریف‌شده در طرحهای بازنشستگی با پشتیبانی کارفرمایان است. بانک مرکزی استرالیا در گزارش ثبات مالی خود در مارس ۲۰۰۸، آورده است که داراییهای مالی مرتبط با بازار، به‌عنوان بخشی از مجموع داراییها در استرالیا، از ۱۷ درصد در سال ۱۹۹۰ به ۲۸ درصد در اواسط سال ۲۰۰۷ رسیده است.^{۱۱}

کشف اشتباههای حسابرسی و گزارشگری مالی در شرکتهایی نظیر انرون، ورلدکام و برخی از دیگر شرکتهای سهامی عام امریکایی در سال ۲۰۰۲، به بحران ملی در زمینه اعتماد به درستی و اتکاپذیری صورتهای مالی شرکتهای سهامی عام و حسابرسیهای مستقل منجر شد. عوامل دیگری نیز در این بحران دخیل بودند؛ ولی این رسواییهای شرکتی از نقصه‌های حسابداری درخور توجهی در شرکتهای سهامی عام پرده

الگوی خودانتظامی

حرفه حسابرسی

با روند روبه رشد

مردم نهادشدن

نظام مالی

همگام نبود

با یکدیگر در جهت ایجاد همنشینی بین المللی برای گفتگو و تبادل نظر درباره مسائل این حوزه تشویق کردند. چند گردهمایی اولیه شکل گرفت (از جمله نشست به میزبانی کمیسیون سرمایه گذاری و اوراق بهادار استرالیا). سپس در سپتامبر ۲۰۰۶، شرکت کنندگان موافقت خود را با تشکیل همنشینی بین المللی مراجع مستقل نظارت بر حسابرسی^{۱۵} اعلام کردند که تا به امروز دارای تعداد زیادی عضو است و این تعداد در حال افزایش است. فعالیتهای اصلی همنشینی بین المللی مراجع مستقل نظارت بر حسابرسی، مهم و شفاف هستند:

- ۱- به اشتراک گذاشتن دانش محیط بازار حسابرسی و تجربه حرفه‌ای فعالیت مرتبط با انتظام بخشی مستقل حسابرسی؛
- ۲- ترویج همکاری در فعالیتهای انتظام بخشی؛ و
- ۳- فراهم کردن یک محل تماس مرکزی برای سایر سازمانهای بین المللی علاقه مند به کیفیت حسابرسی.

گفتگو در زمینه انتظام بخشی بین المللی، یک ضرورت است و همنشینی بین المللی مراجع مستقل نظارت بر حسابرسی، محل مناسبی بر این گفتگوها است. پیش از این شاهد ارزش این همنشینی برای هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام و سایر اعضای آن بوده ایم. فرصت به اشتراک گذاری تجارب و درسهای یادگرفته شده، کلید موفقیت مشترک ما است؛ به خصوص که مراقب بهبود اثربخشی برنامه‌های بازرسی مربوط به خود باشیم. گردهم آوردن سازمانهای نظارت بر حسابرسی به واسطه همنشینی بین المللی مراجع مستقل نظارت بر حسابرسی، زمانی ارزش ویژه‌ای دارد که بحث نظارت بر بزرگترین شبکه‌های حسابرسی جهانی مطرح باشد. به واسطه همنشینی بین المللی مراجع مستقل نظارت بر حسابرسی، گفتگوهای مستمری را با شش شبکه بزرگ جهانی شروع کرده ایم.^{۱۶} چنین فعالیتهایی، از جمله تبادل صادقانه نگرانیها، به ترویج نظارت اثربخش و حسابرسی باکیفیت تر در سراسر دنیا منجر می شود.

مثالی از امریکا

حیطه اختیار هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، به عنوان نهاد ناظر بر حسابرسان، شاید بیشتر از سایر سازمانهای ناظر باشد. از جمله این وظیفه‌ها، می توان به موردهای زیر اشاره کرد:

- برنامه اجباری ثبت نام مؤسسه‌های حسابداری عمومی،
 - انجام بازرسیهای دوره‌ای از این مؤسسه‌ها، و
 - اعمال جریمه‌های انضباطی سنگین برای مؤسسه‌هایی که کاستیهای جدی در حسابرسیشان دارند، یا مقررات هیئت یا قوانین اوراق بهادار را نقض کنند.
- این جرایم شامل تعلیق و محرومیت افراد و کل مؤسسه از حرفه حسابداری عمومی و در برخی موارد، جریمه‌های مالی است. در آخر این که، این هیئت در نقش استانداردها گذار برای حسابرسی شرکتهای سهامی عام است. کارکنان هیئت در سال ۲۰۰۹، نزدیک به ۵۰۰ نفر بود^{۱۷}.

پیشرفت رویکرد بازرسی هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام

برنامه بازرسی هیئت، بزرگترین بخش برنامه نظارتی آن است و هیئت بیشترین همکاری را با سایر مقررانگذاران حسابرسی، در این حوزه دارد. در بخش ۱۰۴ «د» (104(d)) قانون ساربنز-اکسلی، مضمولان اصلی برنامه بازرسی این هیئت تعریف شده‌اند.

یک، این که هیئت باید برخی کارهای حسابرسی و بررسی اجمالی^{۱۸} مؤسسه‌های ثبت‌نام‌شده را بازرسی و بررسی کند. دو، هیئت باید کفایت نظام کنترل کیفی مؤسسه، و روش مستندسازی، و نحوه انتقال نظام کنترل کیفی در سراسر مؤسسه را ارزیابی کند. سه، هیئت اختیار گسترده‌ای دارد که هروقت لازم یا مناسب باشد، برای انجام مسئولیت‌های بازرسی و دیگر مسئولیت‌های خود، رویه‌های کنترل کیفی، سرپرستی، و حسابرسی مؤسسه را به روشهای دیگر آزمون کند.

با توجه به این که تعداد بسیار زیادی مؤسسه در هیئت ثبت‌نام شده‌اند، هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام برای استفاده صحیح از منابع خود، رویکرد متمرکز بر ریسک را در بازرسی‌هایش به‌کار گرفته است. فرایندی ایجاد شده است که هیئت از آن برای انتخاب کارهای حسابرسی که باید بازرسی شوند، استفاده می‌کند و همواره این فرایند اصلاح می‌شود. این فرایند شامل تحلیل چندین عامل ریسک است. برخی از این عوامل مربوط به خود مؤسسه حسابرسی و براساس اطلاعاتی است که از ساختار مؤسسه، صاحبکاران و سایر عوامل جمعیت‌شناختی مؤسسه در دست است، و همچنین یافته‌هایی که از بازرسی‌های قبلی به دست آمده است. سایر عوامل ریسک به تحلیل هیئت از صنایع با ریسک بالا، ابزار مالی پیچیده، و فعالیت‌های تجاری مربوط است که باعث به‌وجود آمدن چالش‌های حسابداری و حسابرسی می‌شوند.

در نهایت، صاحبکاران حسابرسی با ریسک بالای مؤسسه شناسایی می‌شود و از آن مهم‌تر، بر عناصر درخور توجه و پرریسک هر حسابرسی که بازرسی می‌شود، تمرکز می‌شود. فرایند مشابهی برای مؤسسه‌های غیرامریکایی ثبت‌نام‌شده در هیئت انجام می‌شود. اگر بازرسی به‌صورت مشترک، یعنی با همکاری نهاد ناظر همتای هیئت در کشور دیگر باشد، هیئت

نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام و نهاد همکار حیطه بازرسی را با کمک هم تعیین می‌کنند.

هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، نظامهای کنترل کیفی درون مؤسسه‌ها و روش اجرای آنها را نیز ارزیابی می‌کند. بازرسان هیئت، افزون بر ارزیابی کلی تخصص فنی مؤسسه، مانند گزینش صاحبکار، روشهای جبران خدمات، توازن، بازرسیهای داخلی، و رویکرد کلی مدیریتی، شامل فرهنگ سازمانی مدیران ارشد، برخی فرایندهای اصلی را نیز ارزیابی می‌کنند. در مؤسسه‌های بزرگ، این فرایندها با دقت بیشتری ارزیابی می‌شود و از این مؤسسه‌ها برای پایش و مدیریت کیفیت، انتظار بالاتری می‌رود.

این انتظارات را می‌توان در چند جمله اصلی خلاصه کرد: ضروری است که مؤسسه‌های حسابرسی مسئولیت ایجاد فرهنگ کیفیت را برعهده بگیرند؛ فراهم‌ساختن آموزش، پشتیبانی و منابع کافی برای اجرای حسابرسیهای باکیفیت؛ و از آن مهم‌تر، ایجاد فرایندهای پایش قوی برای اطمینان از کشف و اصلاح کاستیهای کیفی.

یک قدم فراتر: مؤسسه‌های حسابرسی باید نتیجه‌های شاخصهای مثبت و منفی کیفیت حسابرسی را که به‌وسیله نظامهای کنترل داخلی خود آنها، و طرفهای سوم، شناسایی شده‌اند، به‌طور انفرادی و گروهی ارزیابی کنند. از آن جمله، می‌توان به مشکلاتی شناسایی شده در برنامه‌های بازرسی داخلی مؤسسه‌ها، فرایندهای مؤسسه‌ها برای بررسی حسابرسیهایی که در معرض تجدیدارائه و دعاوی حقوقی قرار گرفته‌اند، و مشکلاتی شناسایی شده از سوی هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، بررسی همپیشگان، و طرفهای سوم، اشاره کرد.

در مواردی که کیفیت در حدی نیست که از یک مؤسسه انتظار می‌رود (برای مثال، چیزی کمتر از حد قصور حسابرسی) مؤسسه باید درباره علت بنیانی کیفیت ضعیف، قضاوت و مشخص کند که آیا پیامدهای نظام‌مندی وجود دارند که باید به آنها توجه شود یا خیر. در نهایت، مؤسسه باید به مشکلاتی فرهنگی یا نظام‌مند، با دید جامع پاسخ دهد و راهکارهای اصلاحی را مستند کند. تمام مؤسسه‌های بزرگ، سعی در انجام این کار دارند (البته، ممکن است هنوز زبان و رویکرد مدیریت ریسک در سطح کل مؤسسه را به‌کار نگرفته باشند).

رسواییهای مالی

باعث شدند

نظام بررسی

همپیشگان حسابرسان

اعتبارش را در

سراسر دنیا

از دست بدهد

چنین رویکردی به مدیریت کیفیت، عامل اصلی موفقیت نظارت مستقل بر حسابرسان را نشان می‌دهد. ولی همه باید در این راستا متحد و یکدل باشند تا این رویکرد مؤثر واقع شود. از آنجا که تعداد بسیار زیادی از شرکتهای سهامی عام دنیا از سوی چند مؤسسه معدود جهانی حسابرسی می‌شوند، از همه مراجعی که در زمینه انتظام‌بخشی کار می‌کنند و از مؤسسه‌های حسابرسی سراسر دنیا انتظار می‌رود ارزش این رویکرد را در نظر داشته باشند.

تجربه عملی: گزارش سال ۲۰۰۸ هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام درباره چهار سال اول بازرسی از مؤسسه‌های بزرگ و راهکارها

در دسامبر ۲۰۰۸، هیئت نظارت، گزارش خلاصه‌ای از یافته‌های خود در بازرسی از هشت مؤسسه حسابرسی بزرگ ثبت‌نام‌شده در هیئت را منتشر کرد، که از زمان شروع برنامه بازرسی کامل در سال ۲۰۰۴، هر سال بازرسی شدند^{۱۹}. در مجموع، تعهد این مؤسسه‌ها به بهبود کیفیت حسابرسی مشهود بود. برخی از مسائل مورد اشاره در این گزارش به شرح زیر است.

هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام، به کاستیهایی در برخی از حوزه‌های بسیار مهم حسابرسی نظیر جنبه‌های خاصی از شناخت درآمد، و برخی انواع برآوردهای مدیریت، پی‌برد. همچنین کاستیهایی در برنامه‌ریزی حسابرسی و ارزیابی نتیجه‌های حسابرسی، وجود داشت. افزون بر این، تعجب‌آور نیست که بدانید در جاهایی که رهنمود حسابداری در حال تحول است و کاربرد اصول حسابداری در دسراسر است (برای نمونه، در اندازه‌گیری ارزش منصفانه)، این کاستیها ادامه داشتند. برخی از کاستیها در مواردی مشاهده شدند که مشکلات پیچیده و به‌کارگیری قضاوت دشوار بود.

با وجود تداوم کاستیها، نشانه‌های بهبود هم دیده می‌شدند. در حوزه‌های حسابرسی خاص (مانند روشهای تحلیلی)، همچنان شاهد کاستیهایی بودیم، ولی ماهیت آن کاستیها در چهار سال اول بازرسی کامل، محدود شد، که نشان می‌دهد حسابرسان به الزامهای حسابرسی توجه بیشتری داشتند؛ هرچند که در برخی موارد، توجه بیشتری نیاز است.

در خلاصه گزارش دسامبر ۲۰۰۸ از یافته‌های بازرسی مؤسسه‌های بزرگ، گامهای برخی از مؤسسه‌ها برای رفع کاستیهای کنترل کیفی توضیح داده شده‌اند. این گامها گستردگی و تنوع اقدام مؤسسه‌های مختلف برای بهبود عملکرد حسابرسی در پاسخ به یافته‌های بازرسی هیئت را نشان می‌دهند.

بر اساس مفاد قانون ساربنز-اکسلی، در صورتی که هیئت تشخیص دهد مؤسسه‌ای در طول ۱۲ ماه از تاریخ گزارش بازرسی، به شکل مناسبی در پی رفع عیب است، عیبهای کنترل کیفی را به‌طور عمومی اعلام نمی‌کند. تا به این لحظه، با وجود اعلام عمومی بیش از ۵۰ گزارش بازرسی، بخش زیادی از مؤسسه‌ها برای رفع عیبهای شناسایی شده در کنترل‌های کیفیشان، تلاشهای خوبی کرده‌اند.

معنی این حرفها چیست؟ با وجود این که شاهد پیشرفت خوبی هستیم، کارهایی هم هستند که باید انجام شوند. هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام و سایر

دهیم که بتوانیم ریسکهای نظاممند نوپدید را بهتر شناسایی و پایش کنیم.

این واقعیت که در امریکا پنج سازمان بانکداری دولت مرکزی در زمینه قانونگذاری برای بانکها، مؤسسه‌های پس‌انداز و اتحادیه‌های اعتباری موازی‌کاری می‌کنند، به بهترین شکل گویای مشکلاتی «ساختار» مقررانگداری مالی امریکاست. بالاتر از همه اینها، مقررات ایالتی بسیاری نیز برای مؤسسه‌های سپرده‌گذاری وجود دارد.

افزون بر این، سازمانهای جداگانه ایالتی و مرکزی به‌طور کلی جدا، برای نظارت بر صدور و معامله اوراق بهادار شرکتی سهامی عامی و گزارشگری مالی این شرکتها داریم، و با این حال، مقررانگزار دیگری نیز برای بازارهای آتی داریم. سازمانهای بیمه نیز زیر نظر ۵۰ سازمان ایالتی و بدون نظارت دولت مرکزی عمل می‌کنند. و همچنان به فهرست این مشکلات می‌توان اضافه کرد.

بیشتر سازمانهای انتظام‌بخشی امریکا، در پاسخ به یک بحران مالی خاص تأسیس شده‌اند و با گذر زمان، مسئولیت‌هایشان گسترش یافته، به اشتراک گذاشته شده و یا اصلاح شده است. تعداد روبه‌رشدی از خطمشی‌گذاران به این نتیجه رسیدند که احکام سازمانهای انتظام‌بخشی باید تسهیل و تجدید شوند. این موضوع شامل لزوم بررسی وضعیت نابسامان و غیرشفاف برخی ابزار مالی و معامله‌ها نیز می‌شود.

نتیجه‌گیری

در طول سال ۲۰۰۹ و پس از آن، خطمشی‌گذاران درگیر بحثهای جامعی خواهند شد که ممکن است اصلاحهای مهمی در چارچوب انتظام‌بخشی کنونی در پی داشته باشد. از این گفتگوها باید استقبال کرد و باید انتظار داشت هیئت نظارت بر حسابداری شرکتی سهامی عام نیز در این بحثها شرکت کند. پذیرش و به‌کارگیری چنین اصلاحهایی ممکن است چندین سال طول بکشد، ولی باید از همین حالا دست به‌کار شد.

باید گفت که بحث درباره ساختار انتظام‌بخشی و اثربخشی آن، همواره بر نیاز به وجود ثبات مالی، متمرکز بوده است: این که ثبات مالی به چه معناست، چه عواملی در آن دخیل

مقررانگزاران حسابرسی، نقش مهمی در ترغیب مؤسسه‌ها به اصلاح کاستیهای کنترل کیفی و به‌کارگیری برنامه‌های بهبود مستمر دارند. برنامه‌های نظارتی فشرده اما با دست باز هیئت، یکی از راه‌های اصلی تحقق مأموریت مشترک نهادهای نظارتی است؛ یعنی حفاظت از منافع سرمایه‌گذاران و منافع عمومی^{۲۰}. در تهیه گزارشهای حسابرسی مستقل، منصفانه و آگاهی‌بخش.

گفتمان درباره اصلاح گسترده‌تر انتظام‌بخشی

همانطور که اشاره شد، بازارهای مالی در ایالات متحد و کشورهای دیگر در سال ۲۰۰۸ با افت شدیدی روبه‌رو شد و انتظار می‌رود این بی‌ثباتی تا مدتی نیز پابرجا باشد و شاید طولانی‌تر هم باشد. این افت که در ابتدا در بازارهای وام رهنی خود را نشان داد، شامل ابهام داخلی و بین‌المللی درباره ارزش‌گذاری شرکتها، داراییهای آنها، و معامله‌های بازار آنها می‌شد. کاهش ارزش، ابهام درباره ارزش واقعی، و درک نکردن پیامدهای خطرناک برخی ابزار استفاده‌شده از سوی مشارکت‌کنندگان بازار، بر سایر ابزار، بازارها و صنایع نیز تأثیر داشته است.

افت شدید وضعیت مالی و ارزش بازار بسیاری از شرکتها، این ضرورت را موجب شد که مؤسسه‌های حسابداری عمومی مراقبت بی‌سابقه‌ای در اجرای حسابرسیهای سال ۲۰۰۸ داشته باشند و هیئت نظارت بر حسابداری شرکتی سهامی عام نیز باید در بازرسی این حسابرسیها در فصل بازرسی سال ۲۰۰۹، دقت بیشتری به عمل آورد.

این وضعیت مالی باعث ایجاد بحثهای داغی در واشنگتن درباره ساختار و اثربخشی چارچوب انتظام‌بخشی هیئت شده است. پرسشها و نگرانیهای متعددی هست که باید به آنها بپردازیم. یکی از علت‌های بنیادی این بحران را می‌توان ناشی از خود جریان سرمایه دانست (یعنی سرمایه ممکن است و باید به‌سهولت و آزادانه بین کشورها جریان داشته باشد). این جریان، حامی ایجاد و توزیع محصولات مالی است؛ در عین حال، پدیدآمدن ریسکهای نظاممند در خارج از واحدهای تجاری زیرنظارت را آسان می‌سازد. همین موضوع نشان می‌دهد که وقتی قرار است بنشینیم و درباره ساختار چارچوب انتظام‌بخشی تجدیدنظر کنیم، باید خود را در جایگاهی قرار

سازوکارهای همکاری ادامه دهند.

در پایان باید بگویم سطح همکاری که هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام و کمیسیون سرمایه‌گذاری و اوراق بهادار استرالیا بدان دست یافته‌اند، مایه افتخار است و امیدوارم این ارتباط در سالهای آینده قوی‌تر شود.

پانویسها:

- 1- Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)
- 2- Financial Regulatory
- 3- Subprime Mortgages
- 4- Securitized Products
- 5- Audit Practice Alert
- 6- Audit Practice Alert No. 3, Audit Considerations in the Current Economic Environment (December 5, 2008)
- 7- Independent Public Accountants
- 8- FDIC Improvement Act
- 9- Independent Audit Oversight
- 10- See Characteristics of Mutual Fund Investors, 2008 (Investment Company Institute), available at http://www.ici.org/pdf/rpt_profile09.pdf
- 11- See The Financial Stability Review, March 2008, Market Risk in the Household Asset Portfolio (Reserve Bank of Australia), available at: http://www.rba.gov.au/PublicationsAndResearch/FinancialStabilityReview/Mar2008/Html/box_d.html
- 12- Audit Failures
- 13- Australian Securities and Investments Commission (ASIC)
- 14- Financial Stability Forum
- 15- International Forum of Independent Audit Regulators (IFIAR)
- ۱۶- این گفت‌وگو از طریق شش شبکه بزرگ حسابرسی جهانی انجام می‌شود که کمیته خط‌مشی عمومی جهانی (GPPC) را تشکیل می‌دهند.
- ۱۷- تعداد کارکنان هیئت در سال ۲۰۱۸ حدود ۸۵۰۰ نفر است.
- 18- Review Engagements
- ۱۹- گزارش سالهای ۲۰۰۴، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶ و ۲۰۰۷ هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عامی درباره مؤسسه‌هایی که سالانه در امریکا بازرسی شدند.
- 20- Public Interest

منبع:

Olson Mark W., **The Audit Profession and the Evolution to Independent Oversight**, www.pcaobus.org, 2009

هستند، و نقش مهم دولت، بانکها و وام‌گیرندگان در حمایت از اقتصاد چیست. درحالی که میزان فعلی دخالت دولت در بازارهای سرمایه ممکن است برای بسیاری از طرفداران «بازارهای آزاد» ناخوشایند باشد، ولی درک روبه‌رشدی از وابستگی متقابل نامحسوس ولی درخور توجه بین بازارها و بخشهای تجاری و بین مصرف‌کنندگان و سرمایه‌گذاران و اقتصاد، وجود دارد. این مسائل پیچیده مرتبط با ثبات مالی، مسائلی جهانی هستند که متفکران برجسته در امریکا و سایر کشورها به درستی به آنها توجه نشان می‌دهند.

در نشست گروه ۲۰ در نوامبر سال گذشته، برخی از حوزه‌هایی که به اصلاح نیاز داشتند، شناسایی شدند. خروجی نشست آینده در دوم آوریل امیدوارکننده است. درحالی که بیشتر مسائل مطرح‌شده در بیانیه آن نشست به‌طور مستقیم به مسائل مرتبط با نظارت بر حساب‌رسان نپرداخته بودند، ولی برخی مضمونهای اصلی، شامل شفافیت، پاسخگویی و تعهد به افزایش همکاری در زمینه انتظام‌بخشی بین‌المللی به کار ما مربوط بودند.

اگر پیشتر متوجه این مسائل نبودیم، رویدادهای جاری نشان از لزوم گفتگو و همکاری بین‌المللی بین مقرراتگذاران هستند. نکته مهم دیگر آن است که رویدادهای فعلی، حامل این پیام واضح است که تلاشهای ما باید به افزایش یکپارچگی و شفافیت بازار منجر شوند. بنابراین گروه ۲۰ را تشویق می‌کنیم تا جسورانه فکر کنند و از حرکت‌هایی که به پیشرفت همکاری بین‌المللی و شفافیت می‌انجامد، حمایت کنند.

حساب‌رسان و حرفه حسابداری نقش مهمی در تضمین یکپارچگی بازارهای سرمایه در سراسر جهان ایفا می‌کنند: عموم مردم به آنها اعتماد می‌کنند. هیئت نظارت بر حسابداری شرکتهای سهامی عام همواره برنامه‌هایش را در راستای پاسخ به ریسکهای حسابرسی ایجادشده از سوی بازارهای مالی تغییر می‌دهد. به وظیفه‌مان در حفاظت از سرمایه‌گذاران به‌طور کامل متعهد هستیم و در این راه، از اختیارمان، یعنی بازرسی، استانداردگذاری و اجرای احکام، استفاده می‌کنیم تا گزارشهای حسابرسی منصفانه، آگاهی‌دهنده و مستقل ارائه شوند. نهادهای نظارت بر حسابرسی در گفتگوی جهانی درباره ریسک حسابرسی مشارکت می‌کنند و باید به تقویت

